

Jože Papež (ur.): Panovec

Mestna občina Nova Gorica, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin. 199 str.

Pred nedavnim je izšla razkošno opremljena knjiga z naslovom "Panovec" in podnaslovom "Včeraj, danes, jutri", ki ga lahko preberemo le na notranji naslovnici. V knjigi je urednik (in hkrati tudi avtor skoraj polovice besedila) Jože Papež zbral prispevke 12 avtorjev, ki v 14 poglavjih obravnavajo nekatere bolj znane skupine organizmov Panovca. Posamezno poglavje obsega 3 do 25 strani, slovenskemu besedilu sledita povzetka v angleščini (ki je mestoma preveč domača) in italijanščini, besedilu pa so dodane posamezne črno bele fotografije, nekaj tabel in ličnih barvnih zemljevidov. Strani med poglavji krasijo razkošne celostranske ali celo dvostranske barvne fotografije, ki pa z besedilom nimajo neposredne zveze.

In kaj sploh je Panovec? Za Novogoričane je to primestni gozd, ki jim je znan tako kot Ljubljčanom Golovec ali Mariborčanom Stražun, in morda je urednik prav zaradi te lokalne samoumevnosti poznavanja Panovca preprosto pozabil na zemljevid, v katerem bi bil gozd predstavljen skupaj z bližnjim zaledjem in na katerem bi lahko bralec poiskal krajevna imena uporabljena v knjigi.

Že v predgovoru urednik oblikuje idejo, ki jo zasledimo še na več mestih v knjigi, da je Panovec s svojim vrstnim bogastvom "vroča točka Slovenije in verjetno tudi Evrope". Takega laskavega naziva bi si za svoj primestni gozd seveda želelo marsikatero mesto, da bi se potem lahko njegovi politiki in meščani ponašali pred sosedi. Žal pa nadaljnji poskusi podkrepitve te teze ne zdržijo kritične presoje. Vrsto bogastvo posameznih skupin organizmov Panovca se namreč preprosto primerja s pestrostjo teh skupin na območju celotne Slovenije in ob tem gladko predpostavlja linearno povezavo med velikostjo površine in številom na njej zastopanih vrst. Vsakomur je lahko že po kratkem razmisleku jasno, da tak način ocenjevanja "biodiverzitet" pripelje do hudih popačenj v korist manjših površin, že dolgo pa je znano, da je odvisnost med omenjenima dvema spremenljivkama logaritemska. Dodatna napaka, ki jo v svojih sklepih stori Papež, je enakovredno upoštevanje tujerodnih in samoniklih vrst. Žal predstavlja Panovec z velikim številom vanj sajenih tujerodnih vrst pravo "kužno žarišče" za biodiverzitetno širše okolice, saj se prav s tega območja začne širjenje številnih invazivnih rastlin, ki izpodrivajo avtohtono floro in vegetacijo v Vipavski dolini in okolici.

Papeževi sta tudi prvi dve poglavji, v katerih zelo na kratko predstavi "Krajske in ekološke značilnosti" ter obširneje "Dosedanje gospodarjenje z gozdom". Sledi poglavje o "Rastlinstvu in rastju", ki ga je napisal Igor Dakskobler in v katerem izčrpno predstavi zgodovino raziskovanj flore in vegetacije, današnjo vegetacijo in nekatere floristične posebnosti Panovca. Gabrijel Seljak v nadaljevanju predstavi "Glive", pri obravnavi katerih vnaprej opozori na parcialnost

obravnave, nato pa poda pregled gliv po rastiščih Panovca. Sledi nekaj kratkih poglavij, v katerih so predstavljeni "Lišaji" (Franc Batič), "Ptice" (Mirko Perušek), "Dvoživke" (Mirjam Gorkič in Katja Pobiljšaj), "Plazilci" (Staša Tome), dnevni "Metulji" (Bojan Zadavec), "Divjad" (Jože Papež, Igor Zadavec), "Obremenitve gozda" (Zoran Zavrtanik) in "Gozdna učna pot Panovec" (Marijan Šebenik). Nenavaden je predvsem Zavrtanikov pristop, ki med obremenitvami gozda ne obravnava npr. lova, gozdarstva in vnašanja tujerodnih vrst, predlaga pa med drugim resen razmislek o prepovedi vseh oblik nabiralništva. Najobsežnejše poglavje "Ohranjanje biotske raznolikosti" je ponovno Papeževo, v glavnem pa gre za pogled na biodiverzitetu skozi gozdarsko prizmo. Tu ponovno naletimo na že omenjena napačna razpredanja o "vroči točki", zelo nekritičen pa je tudi avtorjev odnos do tujerodnih vrst, ki predstavljajo trajno grožnjo biodiverziteti širše okolice in so jih gozdarji namenoma vnašali v Panovec. Zadnje poglavje z naslovom "Ovrednotenje prostora" je daljši povzetek knjige s predlogi za bodočo ureditev Panovca.

Sledi še dodatek s seznamom na območju Panovca znanih vrst višjih rastlin, gliv, lišajev in metuljev.

Ugotovimo lahko, da nam knjiga o Panovcu dokaj dobro predstavlja naravno bogastvo njegovega živega sveta, da pa se nikakor ne smemo pustiti pretentati nekaterim izpeljavam, predvsem ne tistim, ki jih ponuja glavni avtor in urednik. Z le 50 odstotki biomase, ki jo v gozdu predstavljajo avtohtone rastlinske vrste, je Panovec predvsem spomenik več desetletij dolgemu napačnemu odnosu do narave, ki kot tak, kot je bilo že omenjeno, predstavlja hudo grožnjo okoliški biodiverziteti, pa čeprav je ni več ostalo kaj dosti. In isti človek, ki z zvenečimi besedami pospremi na pot knjigo o Panovcu, je tudi eden najodločnejših pobudnikov uničenja od Panovca le streljaj oddaljenih zadnjih mokrotnih travnikov v spodnji Vipavski dolini, saj si je kot tedanji župan Mestne občine Nova Gorica ob Ajševici zamislil šprotno letališče. Je to le naključje?

Nejc JOGAN